

УДК 338.43(477.73)

Великий Ю.В.

Організаційно-економічні проблеми розвитку кормовиробництва у господарствах приміських районів м. Миколаєва

Найважливішою передумовою розвитку тваринництва є створення в кожному господарстві міцної кормової бази. Від цього безпосередньо залежать можливості збільшення поголів'я худоби і підвищення його продуктивності, що, в свою чергу, визначає темпи зростання і рівень виробництва продукції тваринництва.

Аналіз вирощування кормових культур за останнє десятиріччя у приміських районах Миколаєва показує різке зниження виробництва кормів, а внаслідок – спад виробництва і продуктивності тваринництва. Це зумовлено, насамперед, загальним економічним спадом сільськогосподарського виробництва в період переходу до ринкової економіки та розбалансування економічних взаємовідносин у галузях аграрного сектора.

В останні роки погіршилися можливості відновлення виробничого потенціалу кормовиробництва: сховищ, сільськогосподарських машин і обладнання, технології вимагають значних інвестицій під цільові комплексні програми. В той же час слід врахувати нові умови. З'явилося багато фермерських господарств з невеликою кількістю тварин. Тут також виникла потреба вирішувати систему організаційно-економічних питань забезпечення кормової бази, оскільки, як показують результати аналізу кормовиробництва і кормозабезпечення, такі господарства отримують корма переважно від колективних сільськогосподарських підприємств.

По відношенню до всіх виробничих структур кормовиробництво слід розглядати як систему, що включає організаційно-господарчі і технологічні заходи з виробництва, переробки і сховища кормів [1].

Вирішення проблем формування повноцінної кормової бази ґрунтується, перш за все, на оптимізації її структури. Використання цього фактора не пов'язано з додатковими інвестиціями. Розробка і вибір оптимального співвідношення

окремих груп і видів кормів дозволяє при інших рівних умовах істотно збільшити виробництво продукції, досягти збалансованих кормових раціонів по елементах поживних речовин, значно знизити витрати на одиницю кормів і заготовляти їх в необхідному об'ємі і з меншої кормової площі.

Збільшення виробництва кормів в основному досягається за рахунок розширення посівів під зернофуражними і кормовими культурами або невеликого росту їх врожайності. В зв'язку з цим, стає актуальним вивчення особливостей формування організаційно-економічної основи ефективного кормовиробництва. Це потребує також розробки науково-обґрунтованих методів підвищення продуктивності кормовиробництва, більш ефективного використання виробничого потенціалу галузі.

Головним питанням є комплексний і системний підхід до вирішення економічної проблеми кормовиробництва. Справа в тому, що у більшості сільськогосподарських підприємств спроби добитися швидких позитивних результатів за рахунок будь-якого одного фактору не приводили до істотних успіхів. На основі цієї методології нами були виконані дослідження процесів відновлення і розвитку кормовиробництва відповідно до природно-економічних умов Миколаївської області. При цьому враховувалися методи підвищення продуктивності кормовиробництва для основних типів тваринницьких господарств приміської зони з урахуванням особливостей господарств різних форм власності.

Щоб вивчити і встановити рівні продуктивності і показники інтенсифікації кормовиробництва, а також взаємозв'язок між ними, було використано метод аналітичних групувань. Побудова груп, обробка та аналіз даних виконувалися за загальноприйнятими умовами математичної статистики з використанням ЕОМ.

У таблиці представлені результати господарств з розвинутим тваринництвом за ознакою групувань – рівня сукупного показника (сума поточних витрат і основних засобів на 1 га кормових культур). Аналіз результатів вивчення групувань господарств дозволяє зробити висновок, що з підвищенням рівня сукупного показника в господарствах росте економічна ефективність кормовиробництва. Так, якщо в групі господарств, де сукупний показник склав 774 грн./га в цінах 1996 року продуктивність 1 га складає 17,1 ц корм. од., 1,5 ц перетравного протеїну і 18,3 ц кормопропротеїнових одиниць, то у групі господарств при сукупному показнику 2004

грн./га ці показники відповідно досягли таких величин: 28,7 ц, 3,9 ц і 29,3 ц, що в 1,4-2,2 рази більше.

Однак, слід зауважити, що абсолютний приріст інтенсифікації кормовиробництва не забезпечив відповідних темпів росту. Так, якщо вихід з 1 га посіву кормових культур збільшився в 1,8-2,2 рази, то сукупні витрати живої та уречевленої праці виросли більш ніж в 3 рази. Разом з тим, з підвищенням рівня інтенсифікації кормовиробництва спостерігається тенденція підвищення росту продуктивності праці, а також виробництва тваринницької продукції, як у натуральних величинах, так і у вартісному вираженні у розрахунку на 1 га кормових культур. Якщо в першій групі господарств вироблено на 1 га кормових культур 8,6 ц молока і 1,0 ц м'яса, то у сьомій відповідно 14,9 ц і 1,8 ц. Таким чином, абсолютний приріст виробництва молока в розрахунку на 1 га склав 4,3 ц м'яса – 0,8 ц або виробництво цих видів продукції виросло відповідно в 1,9 рази. В грошовому виразі виробництво тваринницької продукції збільшилось майже у 2,1 рази. Однак у розрахунку на 100 грн. сукупного показника встановлено зниження його ефективності. Це показує, що вкладання додаткових засобів не забезпечило випереджаючого абсолютного приросту

тваринницької продукції з одиниці площі.

Система інтенсифікації кормовиробництва істотним образом залежить від рівня забезпеченості господарств основними засобами виробництва. Нашими дослідженнями впливу фондозабезпеченості господарств на рівень ефективності кормовиробництва встановлено, що з підвищенням фондозабезпеченості в господарствах збільшується вихід кормових одиниць і перетравного протеїну з 1 га посіву кормових, а також знижуються затрати праці і коштів на одиницю кормів. Якщо в групі господарств, де на 1 га припадає 1443 грн. основних виробничих фондів (у цінах 1996 р.), вихід кормових одиниць і перетравного протеїну склав відповідно 14,2 і 1,3 ц, то у групі господарств, які мають більш високий рівень фондозабезпеченості галузі, збір кормів з одиниці площі виявився більшим на 14-15%. При цьому слід відмітити, що фондозабезпеченість у господарств останньої групи була вище у 2,5 рази, чим у першій. Це свідчить про те, що використання основних виробничих фондів кормовиробництва недостатньо економічно ефективно.

У зв'язку з реформуванням АПК необхідно змінити економічні умови стимулювання кормовиробництва, а його продукція повинна стати для виробників такою ж вагомою, як і для товарних

Таблиця. Економічна ефективність виробництва культур і кормів в залежності від рівня інтенсифікації в

Показник	Групи господарств за рівнем інтенсифікації кормовиробництва, грн./						
	До 1000	1000-1200	1200-1400	1400-1600	1600-1800	1800-2000	Більше 2000
Число господарств у групі	23	15	3	1	2	2	1
Сукупні витрати засобів виробництва, грн./га	774	1011	1214	1403	1607	1801	2004
Площа посівів кормових культур у середньому на одне господарство, га	697	681	603	598	591	579	571
Вихід з 1 га: Кормових одиниць	17,1	17,3	18,5	19,3	19,5	24,3	28,7
Вихід з 1 га: Перетравного протеїну, ц	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9	2,4	3,9
Вихід з 1 га: Кормопропротеїнових одиниць	18,3	19,8	20,9	23,4	27,8	28,1	29,3
Витрати на 1 ц корм. од.: грн.	14,08	14,17	14,49	14,61	15,04	15,21	15,44
Витрати на 1 ц корм. люд.: год.	1,20	1,14	1,12	1,13	1,01	1,02	1,03
Виробництво на 1 га кормових культур							
Молока, ц	8,6	8,8	8,9	9,0	9,3	9,9	14,9
М'яса, ц	1,0	1,0	1,1	1,3	1,4	1,5	1,8
Валової продукції тваринництва, грн.	448	497	504	519	603	801	1004

культур землеробства. З тої ж причини має місце деконцентрація виробництва, йде відокремлення за інтересами власників. Це говорить про те, що кормовиробництво може бути відділено від тваринницьких комплексів і ферм. У зв'язку з цим необхідно вирішувати питання кооперації кормовиробництва і тваринництва. Слід розвивати орендні відносини всередині господарств. Тваринницькі комплекси можуть орендувати землю або кооперуватися з господарями землі.

Одним з найважливіших напрямків процесу інтенсифікації кормовиробництва залишається технічна забезпеченість галузі [2]. За останній час забезпеченість господарств тракторами, кормозбиральними комбайнами, косилками, комплексом машин, необхідних для кормовиробництва, помітно знизилась і ще більше відстає від нормативної потреби. До цього слід додати невисокий рівень якості техніки, її надійності, а також слабку організацію її використання у багатьох господарствах. З названих причин строк сівби, збирання і заготівлі кормів, а також інших видів робіт перевищує 1,5-2,5 рази оптимальний.

Однією із перспективних виробничих структур в господарствах приміських районів має стати зрошувальне кормовиробництво, завдання якого полягає в тому, щоб на основі повного використання виробничого і біокліматичних потенціалів зрошувального землеробства досягти найбільшої економічної ефективності, достатньої для окупності вкладених коштів. Таким чином, під час переходу до ринкових форм господарювання вирішальне значення набуває вибір факторів, які забезпечують найбільш високу окупність авансованого капіталу, включаючи землю і працю.

Література

1. Богуцький О.А. Кормовиробництво – основа розвитку тваринництва. – К.: Урожай, 1993. – 95 с.
2. Іщенко П.І. Саме головне. – К.: Урожай, 1989. – 45 с.

Стаття надійшла до редакції 23.06.2000 р.